

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. II. Quid sit eleëmosyna, seu cuius virtutis sit actus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

DISPUTATIO XXVII

De duobus prioribus actibus caritatis externis, scilicet beneficentia & eleemosyna.

DVBIUM I.

Quid sit beneficentia, & quibus exhibenda?

I
Beneficentia per se pertinet ad caritatem Dei aut proximi.

CONCLUSIO I. Beneficentia est actus externus caritatis; vel theologica, si proximo beneficiat propter Deum; vel virtutis moralis, si proximus ametur propter se,

& vero actu benevolentiae erga ipsam. Ita D. Thomas q. 31. art. 1. & 4. ubi id etiam bene probat; quia beneficentia exterior ex se nata est proficisci ex actu interno, quo alteri bene volumus: atqui bene alicui velle est actus caritatis, alterutro ex modis iam dictis: ergo similiter bene alicui facere est actus caritatis.

D. Thom.

Per accidens pertinet ad alias virtutes.

Notat tamen D. Thomas, nos ob alios varios fines honestos posse alios bene facere: & sic beneficentia pertinebit ad diuersas virtutes denominatione extrinseca: qua ratione etiam quibus alij externi virtutum actus possunt à variis virtutibus imperari.

2
Quis ordo seruandus in beneficentia.

CONCLUSIO II. Debemus, quantum est in nobis, omnibus benefacere, saltem in genere pro omnibus hominibus quandoque orando: & in particulari iis, quibus necessitatem patientibus hinc & nunc benefacere possumus, magis tamen nobis coniunctioribus: quia hos tenemur prae aliis diligere, nisi aliorum necessitas aut alia circumstantia contrarium suadeant. Ita D. Thomas supra 2. & 3. vide dicta disp. 25. dub. 9. ubi haec caritas explicuit: eodem enim ordine tenemur vni prae altero benefacere, quo tenemur vnum prae alio amare.

D. Thom.

DVBIUM II.

Quid sit eleemosyna, seu cuius virtutis sit actus?

3
Nota Primò, eleemosynam venire à Græco *ἐλεῖν*, id est misereor, atque idem significare cum misericordia, seu potius significare ipsum exercitium, siue externum opus misericordiae; nam misericordia communiter sumitur pro actu interno, & eleemosyna pro externo opere. Sicut etiam à D. Thoma q. 30. & 32. sumuntur. Sicut igitur misericordia (vt dixi disput. 26. dub. 4. concl. 3.) est propriè displicentia miseriae alienae, & voluntas eam subleuandi; ita eleemosyna est propriè ipsa subleuatio alienae miseriae, siue ipsum opus quo haec subleuatur.

Eleemosyna est actus externus misericordiae.
D. Thom.

4
Hinc quidam apud D. Thomam q. 32. art. 1. eam ita definiunt: *Eleemosyna est opus, quo datur aliquid indigenti, ex compassione propter Deum.* In qua definitione verbum *compassio* dupliciter potest sumi. Primò, propriè pro vera passione,

siue commotione partis inferioris animi alterius miseriam compariantis; & sic illa passio definitionis non est essentialis, aut omnino necessaria: nam, vt satis patet ex dictis disp. 26. dub. 9. tam actus internus, quam externus misericordiae potest esse sine huiusmodi compassione; sed solum indicat quid communiter in nobis fieri soleat: communiter enim dantes eleemosynam, aliqua eiusmodi compassione ad id faciendum incitantur. Secundò, *compassio* potest sumi minus propriè, pro interna voluntatis displicentia, qua e aliena miseriam displicet: & in hac significatione compassio misericordiae est essentialis; vt supra ostendi. Item quod ibi dicitur *propter Deum*, solum est necessarium, vt eleemosyna sit actus caritatis theologicae. Nam vt sit verus actus misericordiae, & conuenienter vera eleemosyna, sufficit quòd fiat vt proximi miseriam subleuetur, siue ex amore benevolentiae erga ipsum proximum, vt patet ex dictis disp. 26. dub. 4.

Nota Secundò, eleemosynam tam in communi sermone, quam in sacris Litteris, saepe sumi pro re quam damus indigenti, vt eius inopiam subleuemus; sic vnus dicitur dare & alter accipere eleemosynam. Hinc Lucae 12. dicitur: *Vendite qua possidetis, & date eleemosynam, & Accetorem 3. Rogabat autem vt eleemosynam acciperet.*

Nota Tertio, D. Thomam q. 32. art. 1. in corpore dicere, *quòd actus exteriores ad illam virtutem referuntur, ad quam pertinet id, quòd est motiuum ad agendum huiusmodi actus.* Potest autem hoc dupliciter fieri. Primò, ita vt actus externus ordinetur ad finem siue motiuum sibi intrinsecum. Secundò, vt ordinetur ad finem sibi extrinsecum. Finis autem ille dicitur alicui actui externo intrinsecus, ad quem hic sua natura ordinatur, ita vt hic illi ex se natus sit causare. Sic sumptio medicinae est nata causare sanitatem, & datio eleemosynae nata est remouere miseriam pauperis; & ideo hi sunt fines intrinseci illarum actionum: fines verò extrinseci sunt alij ab his distincti, ad quos pro voluntate operantis illae actiones ordinantur: vt si quis det alteri medicinam vt inde lucrum aut honorem consequatur: aut si quis det eleemosynam vt satisfaciatur pro peccatis, vel vt aliquid à Deo impetret. Ratione prioris finis, actus externi habent intrinsecam honestatem, & ex se sunt actus certae virtutis: at ratione finis extrinseci, solum sunt boni denominatione extrinseca, eaque sola ratione ad aliquam virtutem pertinent. Hinc quando aliquis dat eleemosynam, vt aliquid ad salutem pertinens à Deo impetret, illa datio intrinsecè & secundum se, ac prout praecindit ab actu imperante, est actus misericordiae;

cordia; extrinsecè verò & prout moraliter informatur ab actu imperante, est actus spei. vide dicta suprâ disp. 3. dub. 3.

7 Ex his patet eleemofynam propriè & ex se esse actum caritatis erga proximum: nam (vt iam ostendi) est propriè & ex se actus misericordia: hic autem, vt ostendi disp. 26. dub. 4. est propriè actus caritatis in proximum: nam omnis voluntas remouendi alterius malum, prouenit ex amore, quo ipsius bonum amamus, & vtraque voluntas ad eandem virtutem pertinet.

8 Cùm autem, vt dixi disp. 24. dub. 1. proximus possit amari, vel propter Deum tanquam aliquod bonum ipsius Dei, & consequenter caritate theologica; vel propter seipsum & ex amore beneuolentia erga ipsum, & consequenter ex caritate, quæ sit virtus moralis; sequitur eleemofynam ex se nata esse ab vtraque virtute proficisci. Patet, quia eleemofyna ex natura sua, nata est causare bonum ipsius proximi, subleuando ipsius miseriam, qui est finis amoris beneuolentia erga proximum.

Qua ratione eleemofyna nata sit imperari ab amore Dei.

Cùm autem proximus ex natura sua sit res & mancipium ipsius Dei, bonum proximi ex natura sua est bonum extrinsecum ipsius Dei, sicut bonum equi, est bonum heri ipsius equi: & consequenter eleemofyna est ex natura sua, causatiua vtriusque boni tam proximi quam ipsius Dei, & tanquam talis appetibilis, atque ita ex se pertinet tam ad amorem Dei, quam ad amorem proximi: quamuis sicut magis immediate spectat ad bonum proximi, ita magis immediate ex huius amore proficiscitur, idque vel amore amicitia erga ipsum, quando hic propter se amatur; vel saltem ex amore concupiscentia, quando proximus amatur propter Deum, siue ex amore qui erga Deum habeat rationem amicitia, & erga proximum solum sit amor concupiscentia.

9 Nota Quartò, D. Thomam suprâ in responsione ad secundum dicere eleemofynam quando ordinatur ad placandum Deum, habere rationem sacrificij, & imperari à latría.

Hebr. 13.

Mouetur autem, quia ad Hebræos 13. dicitur: *Benevolentia autem & communionis nolite obliuisci, talibus enim hostiis promeretur* (id est placatur ac nobis beneuolus redditur) *Deus.* Simili ratione Ecclesiastici 35. dicitur, *Qui facit misericordiam, offert sacrificium.*

Ecclesi. 35.

Quæ difficultatem habent. Primò, quia sicut desiderare habere Deum sibi placatum, non est actus latría, sed spei; ita actus externus quo aliquid facimus, vt Deus nobis placetur, non procedit à latría, sed à spe.

Secundò, quia vnicum est legis nouæ verum sacrificium ab eleemofyna omnino distinctum: ergo hæc non est verum sacrificium.

10

Ad primum Respondeo, D Thomam non intendere docere, eiusmodi actum semper & necessariò proficisci, siue imperari à virtute latría: sed tunc solum, quando sit per modum sacrificij, siue ad testandam subiectionem nostram erga Deum, ipsiusque in nos dominium.

Qua ratione eleemofyna sit sacrificium.

Ad secundum Respondeo, hostias & sacrificium tam à Scriptura quam à D. Thoma ibi Coninck de act. supernat.

dem latè sumi, pro quavis actione qua Deus quacunque ratione colitur seu honoratur: qualis est omnis actio bona, præsertim si in eum finem exerceatur vt Deus peream colatur. Iuxta illud D. Augustini lib. 10. de Ciuitate, c. 6. *Sacrificium verum est omne opus bonum, quod agitur vt sancta societas inhaeratur Deo.* Vide quæ dixi to. 1. de Sacram. q. 83. a. 1. dub. 1.

August.

Ratione autem eorum quæ D. Thomas docet in eadem responsione, disputant hic multi an actus virtutis superioris possit imperari à virtute inferiori, v.g. actus caritatis à virtute spei. Negant id Lorca, Caietanus & Bañez in dictum artic. dub. 2. præsertim loquendo de actu virtutis formaliter sumptæ. Primò, quia imperare est superioris: ergo virtus inferior nequit imperare virtuti superiori. Secundò, quia actus virtutis debet ferri in obiectum suum propter propriam honestatem: actus autem imperatus ab alia virtute, non in propriam, sed in honestatem, siue finem virtutis imperantis refertur. Quare Caietanus & Lorca concedunt virtutem inferiorem posse imperare actum virtutis superioris materialiter sumptum. Malderus verò ibidem §. *Quæres tertio.* etiam initio videatur generatim asserere, virtutem inferiorem posse imperare actum virtutis superioris, tamen postea id restringit secundum limitationem Caietani.

II

Lorca. Caietan. Bañez.

Caietan. Lorca.

Malderus.

Sed absolutè dicendum est, virtutem inferiorem posse imperare actum virtutis superioris etiam formaliter sumptum, atque adeò actum internum talis virtutis. Ita Valentia 2. 2. disp. 3. q. 9. puncto 1. vbi id etiam bene probat; nam vnã virtutem imperare actum alterius, nihil est aliud, quam voluntatem ex desiderio obtinendi finem vnus virtutis, moueri ad eliciendum actum alterius virtutis, quatenus ad illum finem est utilis: atqui fieri potest vt actus virtutis superioris etiam formaliter sumptus sit utilis, aut etiam hic & nunc sit necessarius, ad obtinendum finem alterius virtutis: ergo hic poterit ob illum finem à voluntate eligi; atque ita ab illa virtute imperari. Minorem latris probaui disp. 3. dub. 9. & clarè patet in eo qui conscius sibi peccati mortalis, & non habens confessarium, instante mortis periculo exitimare inferni, siue ex amore vitæ æternæ cupit iustificari, & scit ad hoc necessariam esse contritionem, ideoque eam in se excitat. quo casu ille ex desiderio vitæ æternæ, quod est actus spei, imperat sibi actum formalem caritatis (omnis enim vera contritio supponit actum formalem caritatis, à quo procedat) tamquam necessarium ad finem virtutis spei, & consequenter virtus spei imperat formalem actum caritatis, vt patet ex dictis.

12

Virtus inferior imperat actum virtutis superioris.

Valentia. Quid sit vnã actum imperare alteri.

Ad primum argumentum contrarium, Respondeo antecedens solum esse verum in eo qui propriè & sua auctoritate alteri imperat: secus autem esse in eo qui imperat aliquid impropriè & auctoritate aliena; vt fit in nostro casu, vbi vnã virtus imperat non per se immediate & vi sua, sed mediante voluntate, & virtute ipsius; quæ habet suos actus in sua potestate, & hac ratione est iis superior. Sicut etiam

13

rex sæpè per inferiorem imperat aliquid huic superiori, sibi tamen subiecto.

Actus imperatus potest habere obiectum in forma le toto genere distinctum ab obiecto actus imperantis.

Ad secundum, Respondeo eundem actum voluntatis posse directè ferri in suum obiectum, ob propriam suam honestatem, & tamen simul alio actu referri in alium finem. ut patet in exemplo allato: nam contritio detestatur peccata præcisè quia displicent Deo, & tamen ab eliciente per actum spei refertur in finem ipsius spei.

Nota tamen actum imperatum eo casu non accipere ullam bonitatem ab actu imperante: hoc enim solùm conuenit actibus externis respectu actus interni, à quo immediatè imperantur. ut ostendi disp. 3. dub. 10.

D V B I V M III.

Vtrum eleemosyna rectè diuidatur in septem corporales & septem spirituales?

14 **R**espondeo, ex communi omnium sententia rectè ita diuidi: quod pulchrè ostendit D. Thomas suprà art. 2. omnesque his duobus verbis comprehendit:

Visto, potò, cibo, redimo, tego, colligo, condo,

Consule, castiga, solare, remitte, ser, ora.

Priore comprehenduntur opera misericordiae corporalia, secundo spiritualia: ita tamen ut sub verbo *consule* subintelligatur etiam *doce ignorantés*, ut monet D. Thomas suprà.

15 Vbi etiam in responsione ad 2. bene notat, posse diuersa alia dari opera misericordiae, quæ strictè loquendo à supradictis distinguantur. Qualia sunt ducere cæcum per rectam viam, liberare oppressos ab opprimentibus, succurrere patienti naufragium, aut simili aliqua ratione in periculo existenti; defendere læsam aliorum famam, aliaque similia, quæ plurima enumerari possent. Cum enim omnis honesta subleuatio miseriae proximi sit eleemosyna, sicut nobis tam in corpore quàm in anima ferè innumera possunt occurrere miseriae, ita innumera ferè deberent recenseri misericordiae opera, si omnia distinctè essent recensenda. Communiter tamen sola supradicta solent recenseri, ac aliis proponi; tum quia maximè communia sunt, tum etiam quia alia aut possunt ad ea facillè reduci, aut ex iis intelligi.

16 Vbi præterea Notandum est, per visitare infirmos, non intelligi solam visitationem quatenus hæc adfert aliquod solamen ægro, quæ ratione videtur potius pertinere ad consolationem aëstorum: sed præcipuè intelliguntur opera & cura ægris impensa, quibus eorum morbus aliqua ratione subleuari possit.

17 **A**ddit præterea D. Thomas art. 3. eleemosynas spirituales ex genere suo esse præstantiores corporalibus. Primò, quia dona spiritualia sunt nobiliora corporalibus. Secundò, quia per illa subleuatur spiritus, qui melior est corpore. Tertio, quia actus spirituales, quibus exhibetur eleemosyna spiritualis, sunt nobiliores corporalibus. Subdit tamen ratione circumstantiarum & ob indigentiam proximi, corporales quandoque esse præferendas spiritualibus;

extrema enim fame laborans potius pascendus est quàm erudiendus. Item cum corporales ferè fiant cum maiore incommodo dantis, cò quòd dando fiat pauperior, sunt etiam difficiliore, & ex hac parte sæpè earum laus & meritum multùm crescit; præsertim quando aut magna sunt, aut sunt ab iis qui re quam dant etiam notabiliter indigent.

His positis solùm hinc restat aliqua difficultas, vtrum sepultura mortuorum debeat numerari inter opera misericordiae. Quidam enim hæretici nostri temporis apud Bellarm. libr. de Bellarm. Purgatorio cap. vltimo, inter multa alia, quæ Catholici in suorum sepultura vsurpare solent, hoc etiam reprehendunt, quòd credamus sepulturam mortuorum esse opus misericordiae, pium & Deo gratum.

Primò, quia Matthæi 25. Christus enumerans sex alia opera misericordiae corporalia nullam facit mentionem sepulturae: ergo censet eam non esse opus misericordiae. Secundò, quia opera misericordiae dicuntur exhiberi creaturæ rationali, quale non est cadaver. Tertio, quia sepultura nullo modo prodest defunctis, nec ea carere iis vllò modo obest: ergo eos sepelire non est opus misericordiae.

Antecedens patet Primò, ex cap. Sacru. de Sepultura. vbi dicitur iustis non obesse sepulturam nullam vel vilem. Secundò, quia S. Augustinus lib. 1. de Ciuitate cap. 12. ait: *Quia ista, id est curatio funeris, conditio sepulturae, pompa exequiarum, magis sunt viuorum solatia quam mortuorum subsidia.* Quarto, quia Christus Lucæ 11. docet non esse timendos tyrannos, qui corpus occidunt, & postea non habent quòd faciant; quòd verum non esset, si mortuo obellet carere sepultura.

Sed sepulturam defunctorum esse verum opus misericordiae erga defunctos, non solùm omnes Catholici asserunt, sed Scriptura aperte testatur: nam 2. Regum 2. cum nuntiarum esset Dauidi quòd viri labes Galaad sepelissent Saul, militi ad eos nuntios qui suis verbis iis dicerent, *Benedicti vos à Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelivistis eum.* Vbi Dauid expressè vocat sepulturam opus misericordiae erga defunctum, docetque illos viros ob eam Sauli exhibitam esse benedictos à Domino, siue à Domino aliquam benedictionem meruisse. Item Tobias in Scripturis plurimùm laudatur, quòd inter cetera misericordiae opera tam sedulò defunctos sepelivisset.

Probatum Secundò, ex Patribus, quos susè citat Valentia 2. 2. disp. 3. qu. 9. puncto 2. Vnus hinc mihi sufficit Ambrosius, qui libro de Tobias cap. 1. ait: *Nilil hoc officio præstantius, ei conferre (scilicet beneficium) qui tibi iam non possit reddere: vindicare à volatilibus, vindicare à bestis consortem naturam.*

Probatum Tertio, ratione. Primò, quia aliquem honestè sepeliri, pertinet ad honorem & famam defuncti; sicut contrà priuari sepultura est ei ignominiosum; vnde hoc etiam affectus supplicio, tamquam ipso supplicio ignominiosius, solet pro graui pœna infligi. Confirmatur, quia